

SIGURNA i ZAŠTIĆENA DJECA

SOS DJEČIJA
SELA
BOSNA I HERCEGOVINA

Topli dom za svako dijete

Izdavač:

SOS Dječija sela Bosna i Hercegovina

www.sos-ds.ba

Autori:

Adisa Živojević, Aida Kuljanović-Mešić, Berima Hačam,
Edita Pajić, Elzaheta Jamaković, Indira Hadžihafizbegović,
Irma Gorančić-Šunje, Jelena Bajić, Sanja Pavlović

Ilustracije:

Merima Orman

Dizajn:

triptih

Štampa:

triptih

Tiraž:

XXXXX

Sarajevo, decembra 2019.

SIGURNA i ZAŠTIĆENA DJECA

DJEČIJA PRAVA

Odrasli su dužni da brinu o svoj djeci i da bi svi znali kako o djeci treba brinuti, u jednu knjižicu su upisali sva prava koja djeca imaju. To se zove Konvencija o pravima djeteta. U njoj, pored još puno prava koja djeca imaju, piše i da:

- Kad prekršim neko pravilo, imam pravo da me odrasli isprave s ljubavlju i poštovanjem.
- Kod kuće, u školi i u sredini u kojoj živim, imam pravo da kažem šta mi se sviđa i šta je ono što ne volim i da ljubazno pregovaram sa odraslima.
- Svi znaju da ja vodim računa o svom tijelu i da ga poštujem... cijenim sebe i druge.
- Iako ne živim sa svojom porodicom, razgovaram s njima kada je to zakonom dozvoljeno. Volim razgovarati o mojoj porodici s drugima i nadam se da ću im se jednog dana vratiti.
- Imam pravo da se prema meni ponašaju kao i prema drugoj djeci i tinejdžerima. Iako se svi po nečemu razlikujemo, svi zaslužujemo da budemo voljeni i tretirani na isti način.
- Ja pomažem u kućnim poslovima, ali to ne utječe na moje sate spavanja i ne oduzima mi vrijeme za aktivnosti koje volim.
- Kao i svi ostali, djeca imaju pravo izražavanja tuđe i ljutnje. Ja se trudim da iskažem i ta osjećanja tako da nikoga ne povrijedim.
- Sviđa mi se što je odraslima koji žive sa mnom stalo do mene, što me pitaju kako sam, brinu o meni kad sam bolestan, pomažu mi u učenju i pokazuju koliko me vole.

SOS POLITIKA ZAŠTITE DJECE

SOS Dječija sela čine sve da **tvoj život**, kao i život svakog djeteta, prođe bez nasilja i zlostavljanja. Sva djeca imaju pravo da se osjećaju sigurno i zaštićeno u porodici, školi, grupi vršnjaka i sredini u kojoj žive!

U našoj organizaciji o sigurnosti i zaštiti djece se brinu svi uposleni!

Mi učimo djecu i odrasle kako da postupaju da se nasilje ne bi desilo i šta da urade ako se ono ipak desi. Nekada djecu zlostavljaju roditelji, nekada drugi odrasli koji o djeci brinu ili se s njima susreću, a nekada i druga djeca.

Da bismo djeci omogućili život bez nasilja, udružujemo se sa svima koji brinu o djeci i štite ih.

VRSTE ZLOSTAVLJANJA

FIZIČKO ZLOSTAVLJANJE

Kad neko povrijeđuje tvoje tijelo – **to je fizičko nasilje!** Ako se to ponavlja, onda je to **zlostavljanje**. **Žrtva nasilja** je dijete koje trpi nasilje od nekog i zbog toga jako pati. Nasilje je i ako neko uništava stvari koje ti pripadaju i koje voliš - igračke, knjige, odjeću, drage uspomene...

Nasilnici nanose bol žrtvi tako što ih tuku (rukom, nogom, nekim predmetom...), šamaraju, bacaju na pod, vuku za kosu ili uši, zatvaraju u neku prostoriju i na mnoge druge načine.

Ovaj dječak je ukočen od staha i plače mu se.

Ovaj dječak se tako osjeća - kako bi tebi bilo u takvoj situaciji?

Šta misliš, koja se osjećanja jave kasnije, kad nasilnik ode?

Odrasli te trebaju zaštititi!

Ko je osoba kojoj se ti možeš obratiti ili si to već činio? Možeš ispričati drugoj odrasloj osobi ili prijatelju/prijateljici kojoj vjeruješ (roditelju, staratelju, nastavniku, rođaku/rođici, komšiji...)

Ova djevojčica je prestrašena, tužna, nesigurna. Sjeća se mahnica koje je kaiš ostavio kad je prije dobivala batine.

Šta misliš - hoće li tako prestrašena djevojčica moći učiti? ?

Sigurno je da batine nisu rješenje! Djevojčica može razgovarati sa učiteljicom ili nastavnicima, školskim pedagogom ili psihologom, prijateljem/prijateljicom da joj pomognu.

Ovdje je nabrojano mnogo osjećanja koja ova djeca imaju u tom trenutku i nakon ovog događaja

**PRESTRAŠENA
ZBUNJENA
LJUTA
ZABRINUTA
RAVNODUŠNA
NAPETA
VESELA
BEZBRIŽNA**

Šta misliš - kako se zaista osjećaju? Ova djeca se tako osjećaju - kako bi tebi bilo u takvoj situaciji?

Ako si bio u ovakvoj situaciji, šta si uradio? Roditelji su oni s kojima svakako trebaš o ovome razgovarati.

EMOCIONALNO ZLOSTAVLJANJE

Ako te roditelji, druge osobe ili djeca nazivaju pogrdnim imenima ili ti govore ružne riječi, izbjegavaju te, ismijavaju ili ti prijete; ako te tjeraju na igre ili aktivnosti kojih se bojiš; ako gledaš kako se roditelji tuku ili viču jedno na drugo; ako te roditelji ili oni koji brinu o tebi veoma rijetko zagrlje i ne pokazuju ti da te vole – to je **emocionalno zlostavljanje**.

Ovaj tinejdžer se osjeća poniženo, povrijeđeno, manje vrijedno, ljutito, tužno, razočarano, bespomoćno...

Da li iko zbog jedne greške ili nepažnje zasluži da dobije poruke kao da uopće ne vrijedi?

Ako si bio u ovakvoj situaciji, šta si uradio?

Ovaj tinejdžer je odlučio sačekati da se i on i majka smire i da joj onda kaže kako se osjeća, ali i da tati kaže šta se desilo, pa da zajedno razgovaraju.

Djeca su ponižena, povrijeđena, postićena, tužna, ljuta.

Da li tebe uspoređuju s drugima?

Šta misliš, da li su osjećanja ove djece vezana samo za oca ili i za Damira?

Šta bi ti učinila u ovakvoj situaciji?

Važno je da majci kažeš kako se osjećaš, da bi u krugu porodice o tome razgovarali jer smo svi vrijedni na svoj način.

Ovaj se dječak osjeća poniženo, prestrašeno, zabrinuto, posramljeno, tužno, beznažno...

Da li se tebi ili tvojim prijateljima neko obraćao na ovakav način? Šta te je tada najviše povrijedilo?

On se odlučio povjeriti svojim roditeljima, pa su onda u školi razgovarali sa nastavnikom i psihologom.

Da li misliš da se i druga djeca i roditelji trebaju uključiti u rješavanje ovog problema?

ZANEMARIVANJE DJECE

Kada se odrasla osoba ne brine pravilno o djetetu i ne ispunjava osnovne fiziološke i emocionalne potrebe djeteta, **to je zanemarivanje**.

Osnovne fiziološke potrebe djeteta su potrebe za:

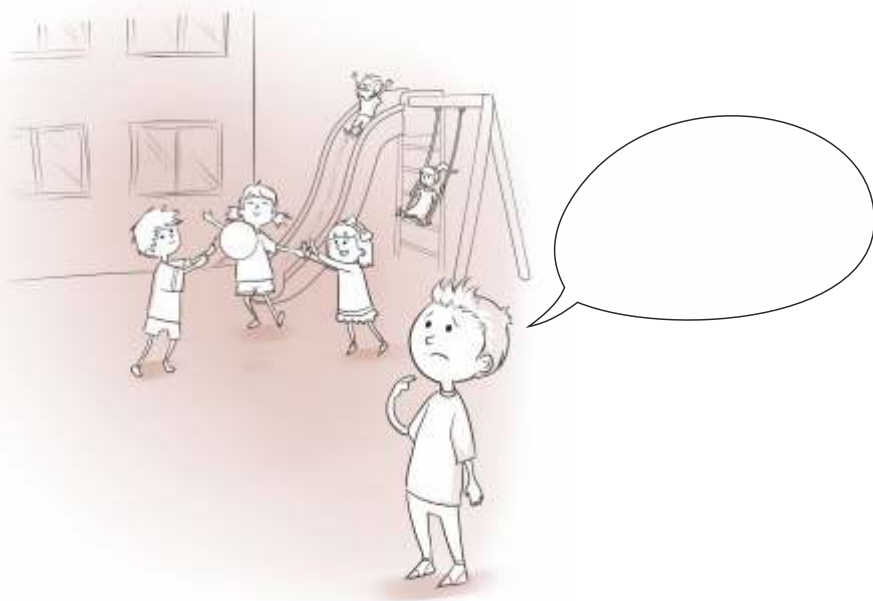
- snom
- hranom
- adekvatnom toplinom
- odjećom i obućom
- njegom i liječenjem
- pažnjom i igrom
- učenjem

Emocionalne potrebe djeteta su:

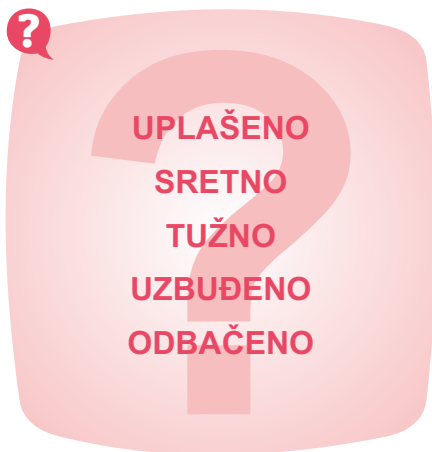
- Potreba djeteta da bude voljeno, prihvaćeno
- Potreba djeteta da se osjeća vrijedno, da se odrasli i druga djeca tako prema njemu odnose

Imaš li ti neku potrebu koja ti nije zadovoljena? Da li postoji neko u tvojoj okolini kome to možeš reći?

? Šta misliš - kako se osjeća dječak? Da li si nekada bio u sličnoj situaciji, kako si se ti osjećao? Ko ti je pomogao da se osjećaš bolje, ko može pomoći dječaku?

Šta misliš kako se djevojčica osjeća:

Šta misliš ko može pomoći ovoj djevojčici?

VRŠNJAČKO NASILJE

Vršnjačko nasilje je nasilje među djecom. Može se događati u školi, na putu do škole, igralištu, u parku, u sportskom klubu, ali i kod kuće kad vas zlostavljaju braća ili sestre.

Pogledaj ove slike i razmisli o tome šta vidiš. Šta misliš kako se osjećaju ova djeca na slikama?

Šta ti možeš učiniti da zaštitiš sebe i prijatelje od nasilja vaših vršnjaka?

Neke svađe možeš riješiti sam tako što ćeš direktno reći vršnjaku da te to što radi vrijeđa ili boli, i zamoliti ga da prestane sa tim. Možeš ga i upozoriti da ćeš ga prijaviti nekoj odrasloj osobi ako ne prestane.

Ako sam ne možeš ništa učiniti da zaustaviš nasilje, važno je da se za pomoć obratiš nekoj odrasloj osobi kojoj vjeruješ.

Često braća, sestre i prijatelji znaju za zastrašivanje puno prije nego roditelji ili nastavnici, ali ne reaguju jer ih je to žrtva zamolila ili iz straha da i oni ne postanu žrtve.

Progovorite, jer će se jedino tako zastrašivanje i nasilničko ponašanje zaustaviti.

ELEKTRONSKO NASILJE

Cyberbullying je nasilje pomoću kompjutera i mobitela.

- Kada ti neko šalje okrutne, zlobne, prijeteće ili bezobrazne slike.
- Kada neko napravi internetsku stranicu koja sadrži priče, crteže i šale na tvoj račun.
- Kad ti neko „hakuje“ profil.

„Neko“ može biti osoba koju poznaješ, ali i potpuni stranac.

Nikad ne znaš ko je sa druge strane ekrana!

Može se desiti da neko dijete dozna tvoju lozinku za facebook ili instagram. Tako s tvog profila može slati uznemirujuće poruke tvojim prijateljima, ostavljati neprimjerene poruke na zidu. Svima se tako čini da si ti taj koji čini loše stvari. Prijatelji se mogu zbog toga posvađati s tobom, a i roditelji će se naljutiti na tebe i čak te mogu i kazniti.

Dešava se i da neko stavi oglas seksualnog ili provokativnog sadržaja u tvoje ime, s tvojim brojem mobitela ili adresom. Na taj način možeš doživjeti mnoge neugodnosti i naći se u opasnosti jer osim djece, to mogu vidjeti i neki odrasli sa lošim namjerama.

Zato:

- svoje lozinke možeš reći samo roditeljima.
- Ako ti netko pošalje zlonamjernu ili prijeteću poruku, nemoj odgovoriti. Pokaži je odrasloj osobi kojoj vjeruješ.
- Ne stavlaj na internet ništa što ne želiš da vide tvoji prijatelji iz razreda, čak ni u e-mailu.
- Ne šalji poruke kad si ljut. Prije nego što klikneš „Pošalji“ zapitaj se kako bi se ti osjećao da primiš tu poruku.
- Pomozi djeci koju na taj način zlostavljaju tako da ne prikrivaš nasilje i da odmah obavijestiš odrasle.
- I na internetu poštuju pravila ponašanja kao i u svakodnevnom životu.

NARUŠAVANJE PRIVATNOSTI

Privatno je riječ koja znači da ti nešto pripada i da to dijeliš s drugima samo kada ti to želiš. To se odnosi na tvoje stvari, sobu, igračke, vrijeme... Kupanje, korištenje toaleta, presvlačenje odjeće, spavanje - to je vrijeme kada i odrasli i djeca moraju imati privatnost.

Svako dijete, kao i odrasle osobe, ima pravo na svoju privatnost. To znači da neke informacije o sebi ne trebaš davati drugim osobama, jer na taj način možeš nanijeti štetu sebi. Te informacije mogu biti o zdravlju, školskom uspjehu, o tvojoj porodici, problemima u školi, problemima u komunikaciji sa drugarima..itd. Sve ove informacije se mogu dijeliti putem govora, fotografije ili video snimka.

Bitno je da znaš da niko nema pravo da objavi tvoju fotografiju ili video snimak, ukoliko ne pita tebe i tvoje roditelje za dozvolu. Ovo važi i kada su u pitanju vaspitači, nastavnici, profesori, rođaci. Svi oni trebaju pitati tebe i tvoje roditelje za dozvolu!

Možda ćeš biti u prilici da neko od odraslih traži od tebe da se snimaš ili govoriš za neku televizijsku ili radio stanicu, neki časopis ili novine. To zvuči kao primamljiva ponuda, ali svakako bitno je da pitaš roditelje za dozvolu.

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE

Kada odrasla ili mlada osoba navodi dijete, prijeti, zavodi ili prisiljava ga na bilo koju vrstu seksualnog kontakta, onda kažemo da je to **seksualno zlostavljanje**.

Ovo su Sara i Kan. Oni su drugari koji su zajedno krenuli na kupanje. Kao što vidite, oboje nose kupaće kostime. Njihovi kupaći kostimi prekrivaju njihove privatne dijelove tijela.

*Da li ste ikada čuli za **privatne dijelove tijela**? Koji su to dijelovi tijela?*

Sva djeca i svi odrasli ljudi ih imaju. Zovu se privatni jer niko drugi ne bi trebao da ih gleda i dodiruje. Zato nosimo odjeću čak i kada idemo na kupanje. Privatni dijelovi tijela kod dječaka i djevojčica se razlikuju. Sara je djevojčica, ona ima vaginu i to je njen privatni dio tijela. Kan je dječak i njegov privatni dio tijela se zove penis.

Postoje starija djeca i odrasli koje često zanimaju baš ti dijelovi tijela dječaka i djevojčica, žele ih gledati i dodirivati. **Bitno je da znaš da to nije uredu! Ali nije uredu ni ovo:**

- ako neko zahtijeva od djece da gledaju i dodiruju njegove privatne dijelove tijela
- ako neko traži od djece da pokazuju svoje privatne dijelove tijela, a za uzvrat im nudi neki poklon
- ako neko traži od djece da fotografišu/snime svoje privatne dijelove tijela
- ako neko djeci pokazuje fotografije i snimke druge djece i odraslih bez odjeće
- ako neko dodiruje i druge dijelove tijela na način koji je za djecu neugodan
- ako neko ima seksualne odnose sa djetetom.

Sva ova ponašanja se nazivaju **seksualno nasilje nad djecom**. Ono zasluhuje kaznu i sudovi su prema seksualnim nasilnicima / zlostavljačima uglavnom strogi i štite žrtve.

Seksualni zlostavljači mogu biti i mlađi i stariji muškarci i žene, nepoznate, ali i poznate osobe, čak i vrlo bliske djeci. To nekad mogu biti i roditelji.

Isto je bitno da znaš i ovo! **Dijete nikada nije krivo za ono što mu se događa**, ali najčešće o tome ne priča nego neko drugi prepozna da dijete ima veliki problem. **Djeca moraju reći ako im se desi bilo šta od ovoga**. Djeca ne pričaju iz straha i stida. Zlostavljači im često prijete na razne načine pa i zbog toga čute. Nekada djeca dožive ovaj vid zlostavljanja jednom, a neka ga trpe jako dugo. U oba slučaja dijete treba pomoć.

Tajnovitost je glavna taktika seksualnih zlostavljača. **Svaka tajna zbog koje se djeca osjećaju tjeskobno, neugodno, uplašeno ili tužno nije dobra i ne smije se čuvati** - nju treba reći odrasloj osobi kojoj mogu vjerovati.

Vrlo je bitno i da znaš da imaš puno pravo da kažeš **NE** i da odbiješ da nekog zagrliš i poljubiš ako to ne želiš!

ZAPAMTI:

- svako dijete može doživjeti zlostavljanje, ali ga mora odmah prijaviti i time pomoći i sebi i drugoj djeci
- nijedno dijete ne zasluhuje da se iko loše ponaša prema njemu
- iako si doživio/doživjela nasilje od osoba koje su ti poznate i kojima si vjerovao/vjerovala, znaj da uvijek postoje odrasli koji će te zaštititi

Djeco,

- nijedan oblik nasilja nije dopušten!
- odrasli su dužni da vas slušaju i ozbiljno shvate šta im govorite.

SOS DJEČIJA
SELA
BOSNA I HERCEGOVINA

Topli dom
za svako dijete

SOS Dječija sela BiH
Ahmeda Muradbegovića 1c, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
www.sos-ds.ba

